

УДК 811.111'371'42

О. В. Тавріна,
аспірант

(Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна)

АНАЛІЗ АНТОНІМІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Статтю присвячено аналізу поняття антонімії з позиції системно-структурного, функціонального та інтегративного підходів. Уточнено статус носіїв антонімічних відносин, систематизовано характеристики антонімів як мовних/мовленнєвих одиниць, обґрунтовано адекватність трактування значення у термінах інтегративної теорії мови з опорою на поняття дискурсу.

Виявлені категоріальні ознаки антонімів, встановлено типи антонімів за критерієм наявності/відсутності формального вираження заперечення та впливу контекстних чинників.

Дослідження змісту і функції номінативних одиниць сьогодні не втрачають актуальності, що значною мірою забезпечується поєднанням семантичного вектору аналізу з когнітивним, а функціонального – з дискурсивним [1; 2].

Однією з проблем, яка традиційно привертає увагу лінгвістів є антонімія – асоціація за контрастом, що відображає суттєві відмінності однорідних за характером предметів, явищ, дій та ознак [3], протилежність, але співвіднесеність значення [4: 416]. Це розуміння, викладене у значній кількості лексикологічних праць, характеризує явище антонімії як певний специфічний вид відносин між номінативними одиницями мови, як вияв системності лексичного складу конкретної мови. Виходячи з цього, об'єктом нашого дослідження обрано антонімічні відносини, які, на думку мовознавців "буквально пронизують мову" [5: 12; 6: 288].

Для вивчення цих відносин у першу чергу необхідно визначити статус об'єктів – мовних одиниць, які вступають у відносини антонімії, тобто є носіями цих відносин. На думку деяких лінгвістів, до цих мовних одиниць належать тільки слова [7: 95; 8: 24], що видається нам не зовсім виправданим: адже до лексичного рівня мови належать і фразеологізми. Відтак, слушним вважаємо віднесення до носіїв антонімічних відносин усіх цих (лексичних і фразеологічних) одиниць, що дає можливість виокремити серед цих пар такі чотири типи: антоніми-слова *to lose – to find, love – hate, ugly – beautiful*; лексико-фразеологічні антоніми: *to encourage – to find fault with*; протиставлення слів та вільних словосполучень: *to ask – to give an answer, to die – to stay alive*; фразеологічні антоніми: *to keep one's head – to lose one's head, fool's paradise – fool's hell* [9: 79]. Погоджуючись з цією думкою загалом, втім, варто зауважити, що різниця між другою і третьою групою не здається нам суттєвою, адже словосполучення на кшталт *to give an answer* навряд чи є вільними. На наш погляд, йдеться швидше про різний ступінь зв'язку, злиття між компонентами [10: 140-161], тому, можна стверджувати, що типів антонімічних пар існує лише три – слово-слово (лексичні), слово-фразеологічна одиниця (лексико-фразеологічні), фразеологічна одиниця-фразеологічна одиниця (фразеологічні), де під фразеологічною одиницею маємо на увазі словосполучення, яке має певні (або усі) ознаки фразеологізованості – сталість лексико-граматичного складу, незмінний порядок слів, семантичну єдність та найголовнішу ознаку – усталеність вжитку [9-13].

Таким чином, статус об'єктів антонімічних відносин встановлюється без особливих проблем, у той же час сама суть і природа цих відносин викликає чимало дискусій. При цьому, різниця у поглядах науковців значною мірою визначена тим підходом, з позиції якого вони глумачать явище антонімії. Основними з них є структурно-системний та функціональний підходи, до них, враховуючи сучасні тенденції розвитку лінгвістичної думки, вважаємо за необхідне додати когнітивно-дискурсивний.

Метою цієї статті є узагальнення досвіду вивчення антонімії та його переосмислення з опорою на засади нової – когнітивно-дискурсивної парадигми.

Аналіз досліджень антонімії у термінах *системно-структурного підходу* свідчить, що найбільш плідним тут виявилось вивчення *формальних рис* лексичних антонімів. Зокрема, було встановлено, що до них належать *кореневі* та *афіксальні* [14: 60]. Це положення не викликає дискусії, окрім хіба що термінологічних моментів: кореневі антоніми також називають різнокореневими або власне лексичними антонімами [15: 80]. Для позначення афіксальних антонімів учені також використовують терміни *однокореневі* чи *словотвірні* антоніми [16: 199]. Варто зазначити однак, що зміст зазначених понять є однаковим: кореневі антоніми – це слова, що позначають полярні чи проміжні поняття і мають різний корінь.

Установлено також, що в англійській мові афіксальні антоніми творяться переважно префіксальним способом: регулярним визнається додавання до одного з членів антонімічної пари негативного префікса (*un-, in- (il-, im-, ir-), dis-*); у той час як суфіксальний спосіб закорінений на приєднанні суфіксів з протилежними значеннями (*-full/ -less*) до кореня того самого слова, тобто суфіксальний спосіб передбачає зміну структури обох членів антонімічної пари. Таке формальне виражене протилежне значення дозволяє однозначно трактувати лексичні одиниці як антоніми [17: 7-18].

Водночас, кореневі лексичні й фразеологічні антоніми не мають формальної ознаки

протилежності, їх антонімічна природа криється у значенні та може, на думку представників системно-структурного підходу, бути виявлена шляхом співставлення їх *значеннєвих складників*. Розгляд антонімів з цієї точки зору засвідчує ідентичність:

- ідентичність їх *граматичного* складника значень;

Доведено, що протиставлені можуть бути лише слова, що належать одній граматичній категорії. Так, пара *crown – discrown* є антонімічною тільки в тому випадку, якщо перше слово – дієслово, а не іменник, тобто відноситься до тієї ж граматичної категорії, що і друге. Саме ця властивість антонімів не дозволяє їм об'єднуватися в ряди, як при синонімії, а передбачає тільки бінарну опозицію [15: 19]. Стверджують, що "антоніми – це лінгвістично спряжені пари слів, що належать до однієї частини мови, є членами унікальної, єдиної, бінарної, пропорційної, багатомірної опозиції" [17: 55-56; 18: 15; 19: 131, 247]. Причому для англійської мови такими частинами мови, за спостереженнями науковців, є прикметники, дієслова, іменники, прислівники, а часом також службові слова: сполучники та прийменники [20: 53], у той час як числівники, власні назви та займенники не можуть бути антонімами [21].

Ці твердження вважаємо важливими, бо вони фактично підтверджують наявність загальної ознаки антонімів, частиною якої є їхнє спільне частиномовне значення, котре безпосередньо пов'язане із категоріальним лексичним значенням (іменник – предмет, явище; дієслово – стан, дія; прикметник – ознака предмета, явища тощо).

Варто зазначити, що ця риса антонімів властива не лише словам, але й фразеологічним одиницям, котрі, згідно з однією з класифікацій, також диференціюються за частиномовним критерієм на субстантивні, дієслівні, ад'єктивні й адвербіальні [22: 296-424]. (Наприклад, в антонімічній парі *to lie – to tell the truth* наявна ідентичність граматичного значення).

У той же час, вказана ознака характеризує антонімію як суто мовне явище і не завжди є обов'язковою у мовленні. Так, приміром, у висловленнях *it is true – it is a lie*, слова *true* і *lie*, хоча й мають різне частиномовне значення, тим не менш набувають статусу антонімів. Отже, очевидно, можна стверджувати, що антоніми, як правило, належать до однієї граматичної категорії. Також, погоджуючись з думками дослідників щодо здатності вступати в антонімічні відносини лише певних частин мови, думаємо, що і це твердження має бути менш категоричним. Дійсно, названі авторами одиниці лексичного рівня мови – іменники, дієслова, прикметники та прислівники є найбільш продуктивними в плані антонімії, але навряд чи можна стверджувати про неможливість інших бути антонімами (наприклад, власні назви *НАТО* і *Варшавський договір* варто, на наш погляд, уважати антонімами, бо вони позначають протидіючі військово-політичні союзи другої половини ХХ століття).

- ідентичність *конотативного* складника їх лексичного компонента значення;

Вказують, що антоніми належать також до однієї *конотаційної* категорії: обидва члени антонімічної пари не мають або мають емоційно-оцінні семантичні компоненти та відносяться до одного стилісового прошарку лексики. Приміром, стверджується, що пара слів *truth – fib* не є антонімами, хоча члени пари і виражають протилежні поняття, оскільки *truth* відноситься до нейтрального стилістичного пласта, а *fib* представляє собою одиницю сленгу, тобто належить іншій стилістичній категорії. Конотативні значення в такій опозиції ролі не грають, оскільки об'єкт не розглядається з різних сторін, а протиставляється по одній ознаці [15: 19].

Ці результати є, безперечно, важливими, бо вони засвідчують, що відносини антонімії лежать у змістовій площині номінативних одиниць та встановлюються між *денотативними* складниками їх лексичного значення, тоді як конотативні складники, разом із граматичним значенням формують спільну основу, "однорідність" протиставлених сутностей.

Водночас, з огляду на той відомий факт, що більшість лексичних одиниць англійської мови є полісемантичними, необхідно уточнити, що йдеться про відносини антонімії між денотативними складниками окремих лексично-семантичних варіантів у структурні значення номінативної одиниці, в результаті чого, ця одиниця може бути членом декількох антонімічних пар [23: 6; 24: 143-149]. Проте, на наш погляд і ця ознака не є завжди і повною мірою облігаторною: якщо в системі мови слова, наведені як приклади (*truth – fib*) не є антонімами, це не означає, що вони не можуть набути цього статусу в мовленні (*It isn't a truth, it's a fib*).

Ще однією суттєвою властивістю антонімів, на яку вказують дослідники, є:

- ідентичність їхньої сполучуваності;

Здатність антонімів реалізовуватися в однакових мовних (лексичних та граматичних) контекстах відзначається практично усіма мовознавцями [17: 55-56; 25: 66; 26: 55]. Але ця їх специфічна риса знов-таки належить до спільної основи, співвіднесення значення.

Отже, можна зробити висновок, що у термінах системно-структурного підходу, де у фокус уваги потрапляють мовні характеристики антонімів, визначено лише їх формально-структурну організацію та встановлено підстави об'єднання цих номінативних одиниць за критерієм уподібнення, тоді як підстави розподібнення, як основної категоріальної ознаки антонімії, визначені лише у загальних рисах

(з'ясовано, що протиставляється, але не з'ясовано, що варто розуміти під протилежністю та як її можливо ідентифікувати у кореневих лексичних і фразеологічних/лексико-фразеологічних антонімах).

Водночас, неважко побачити, що інший – *функціональний* підхід до антонімії, зароджується "вже у надрах системно-структурного: ідентичність стильових конотацій антонімів засвідчує, що вони, як правило, функціонують у текстах конкретної стильової приналежності, а ідентичність сполучуваності антонімів призводить до твердження про наявність певних антонімічних контекстів", які трактуються вже не як власне мовні, а як мовленнєві [17: 55].

Прибічники функціонального підходу слушно твердять, що наявність відносин антонімії виявляється не тільки у системі мови, вона швидше виникає у мовленні, де "конвенційне" значення номінативної одиниці постується "контекстуальному" [27]. Розмаїття об'єктів предметного світу, нескінченне розмаїття ситуацій, що описуються, спричиняє контекстуальну варіативність значення слова, яку визначають як певну модифікацію значення слова в контексті, пов'язану з індивідуальними особливостями позначеного об'єкта предметної дійсності [25: 66]. Контекстуальний варіант значення слова є випадком конкретного вжитку слова у певній ситуації, адже "між віртуальним словом, як первинним знаком, та словом, актуалізованим у певному вислові, існує ступінь так званого актуалізованого розчленування, "актуалізації його семантики" [26: 55]. Саме тому крім основного критерію визначення антонімічності на основі протилежності, протиставлення значення застосовують й інші допоміжні способи виявлення антонімічних відношень: вживання семантично протиставлених однорідних членів речення, однакова сполучуваність, тобто здатність антонімічних компонентів виступати в однаковому, аналогічному контекстуальному оточенні [17: 55-56].

Таким чином, функціональний підхід додає до розуміння антонімії такий важливий постулат, як протиставленість, протилежність не потенційного, а *реалізованого* денотативного змісту номінативних одиниць. Проте, цілком очевидно, що і таке трактування не дає вичерпної відповіді на проблемні питання.

Наявність дискусійних моментів створює певні перешкоди у дослідницькій діяльності, бо не дає однозначної відповіді на запитання: які ж одиниці варто трактувати як антоніми? У відповіді на це запитання мовознавці по-різному тлумачать ознаки уподібнення/розподібнення, якими володіють антоніми та, відповідно, пропонують їх вузьке або більш широке розуміння. Так, приміром, І. М. Кобозева відносить до антонімів лише контрарні, комплементарні та векторні, а відносини несумісності, партонімії (меронімії) та конверсивності вважає такими, що виходять за межі антонімічних [28: 103-106].

Більш широке розуміння антонімів ґрунтується на віднесенні до них декількох груп номінативних одиниць, змістові відносини між якими такі:

1) Типовий контекст 1 характеризується значенням загальності (усі – А й Б). Протиставлювані слова вживаються як однорідні члени речення, з'єднані або сурядним, або розділовим зв'язком.

2) Типовий контекст 2 характеризується значенням прямого протиставлення (А не є Б, а навпроти, У). Протиставлювані слова вживаються як однорідні члени речення, з'єднані протиставним зв'язком.

3) Типовий контекст 3 характеризується значенням альтернативності (А або Б). Протиставлювані слова вживаються як однорідні члени речення, з'єднані розділовим зв'язком.

4) Типовий контекст 4 характеризується наявністю контрастного тла (А не є Б, а В, навпроти, є Г). Протиставлені слова вживаються як той самий член речення в двох рівнобіжних конструкціях.

5) Типовий контекст 5 характеризується наявністю простого спільного вживання і не має чітко вираженої структурної формули. Протиставлювані слова вживаються як різні члени речення в межах одного або двох речень, зв'язаних за змістом. Особливою формою типового контексту 5 є спільне вживання позначень двох різноспрямованих дій як однорідних членів речення [17: 1957].

На цій підставі виокремлюються такі групи: контрарні, контрадиктні антоніми, комплементарні антоніми та конверсивні антоніми. Тож контрарні, контрадиктні антоніми – це слова, що різняться за звучанням та написанням та мають протилежне лексичне значення [Wikipedia]; комплементарні антоніми позначають логічно несумісні поняття, між котрими неможливе існування посереднього члена, напр.: *dead – alive* [5: 75]; конверсиви – слова, що описують, одну й ту саму ситуацію з точки зору різних учасників, напр.: *a wife – a husband, to study – to teach*. Антонімія в своєму найвужчому сенсі – полярна антонімія – відрізняється від комплементарності внаслідок її градуальності. Це означає, що кон'юнкція двох заперечних антонімів не є контрадикторною. Наприклад, "гарний" та "поганий" є полярними антонімами, і вираз "х є ані поганим, ані гарним" є припустимим, навіть у випадку якщо "х – не добрий" мається на увазі, що "х – поганий" у багатьох контекстах [29: 143].

Очевидно, що різниця у баченні кола лексичних одиниць антонімів полягає у приписуванні їм мовного або мовленнєвого статусу.

Це дискусійне положення має безпосередній зв'язок із такою глобальною лінгвістичною проблемою як розуміння *значення*. Дискусія з цього приводу сьогодні, коли лінгвістика переорієнтується на нові антропоцентричні, діяльнісні орієнтири, приходить до свого логічного завершення в межах *інтеграційної теорії мови* [30]. З позицій цієї теорії мовний знак трактується як апіорно дана

суб'єкту матеріальна сутність, пізнана через органи сприйняття. Суттєва відмінність мовного знаку вбачається у тому, що ця матеріальна сутність сприймається свідомістю суб'єкта з джерела – свідомості іншого суб'єкта. Ця обставина акцентує ідею взаємодії між суб'єктами та заперечує можливість існування значення у "готовому вигляді", стверджуючи у такий спосіб постулат, що основою розуміння змісту знаку є властива суб'єктові як соціальній істоті феноменологічна інтерсуб'єктивність, тобто здатність поділяти ментальні та емотивні стани [31: 52-53].

Інтеграційна теорія мови дає пояснення тому факту, що системно-структурні семасіологічні дослідження, зокрема розвідки в царині антонімій, нерідко заводять дослідників антонімій у глухий кут: адже вони ґрунтуються на припущенні про існування значення у "готовому" вигляді. Межі зазначеної теорії також дозволяють подолати певну недосконалість функціонального підходу, який зводить тлумачення взаємодії лише до обміну вербальними повідомленнями ("обміну інформацією"), припускаючи знов таки можливість обміну "готовим" змістом й виключаючи з поля зору діалог свідомостей.

Розуміння значення у термінах інтеграційної теорії мови невід'ємне від іншого важливого лінгвістичного поняття – дискурсу, який тлумачиться не просто як взаємодія в усьому розмаїтті соціальних контекстів, але як психічний процес інтерактивної взаємодії свідомостей, спрямованої на конструювання мовних знаків [31: 53].

Це означає, що відносини антонімій виникають у ході дискурсивної діяльності, де свідомість суб'єктів сприймає мовні (номінативні) знаки, як такі, що мають спільні та протилежні змістові складники.

Протилежність, протиставленість як визначна риса антонімій ґрунтується, на наше переконання на:

– поняттєвій/(філософській) категорії *конфлікту* "категорії, що віддзеркалює стадію розвитку категорії протиріччя, коли протилежності, які існують у протиріччі, перетворюються на крайні протилежності (полярність, антогонізм), доходять до моменту взаємозаперечення одна одної" [32: 214];

– мовній категорії заперечення, тобто антонімії – це умовні (номінативні) одиниці, що утверджують/заперечують існування якоїсь сутності, корінь слова з негативним префіксом як би антонімічний своєму слову. Негативне або антонімічне значення префікса закріплюється за ним у результаті вживання його в такому значенні. Заперечення шляхом приєднання негативного префікса якісно відрізняється від заперечення за допомогою негативної частки. Приєднуючись до слова, префікс робиться складовою частиною цього слова, значення його зливаються зі значенням кореня в єдине ціле. Слово з негативним префіксом не тільки означає заперечення значення кореня, але несе в собі твердження протилежного значення. Тому негативний префікс значно повніше виражає заперечення, чим негативна частка. У слова з негативним префіксом заперечення міститься в самому значенні слова. А оскільки заперечення в широкому сенсі і є протиставлення, то виходить картина, характерна для слів-антонімів. Таким чином, негативний афікс теоретично може утворювати слово-антонім [33: 7-18].

Виявлення цієї категоріальної суті, тобто усвідомлення антонімічних відносин, у процесі інтерсуб'єктної (дискурсивної) взаємодії не потребує значних когнітивних зусиль від індивіда, коли йдеться про афіксальні антоніми. Причому, "заперечення шляхом приєднання негативного...заперечення міститься в самому значенні слова" [33: 18].

Натомість за відсутності формального вираження категоріальних ознак, встановлення антонімічних відносин залучає активну діяльність свідомості суб'єкта дискурсу, з опорою на наявне в його пресупозиційному фонді мовне і немовне знання. Інакше кажучи, для виявлення антонімічних відносин актуальним стає дискурсивний контекст.

Викладене дає підстави зробити висновок, що антоніми охоплюють дві групи – мовні та узуальні, мовні є автосемантичними, ці номінативні одиниці сприймаються суб'єктом дискурсу як антонімічні незалежно від контексту; узуальні антоніми – синсемантичні, ці лексичні/фразеологічні одиниці осмислюються як носії антонімічних відносин з опорою на сприйняття контекстних чинників.

Перспективу подальшого дослідження складає аналіз типів антонімічних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Жарковская И. В. Семантические и функциональные особенности англоязычных номинаций конфликта : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Инна Валерьевна Жарковская. – Харьков, 2007. – 249 с.
2. Мосейчук О. М. Системні та функціональні особливості англomовних однослівних ідіом (на матеріалі сучасного публіцистичного дискурсу) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. М. Мосейчук. – Харків, 2009. – 235 с.
3. Encyclopedia "Wikipedia" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org>.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 416 с.
5. Новиков Л. А. Антонимия в русском языке / Л. А. Новиков. – М. : Московский университет, 1973. – 290 с.
6. Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка / Г. Б. Антрушина. – М. : Дрофа, 2004. – 288 с.
7. Грищенко А. П. Сучасна українська мова / А. П. Грищенко. – К. : Вища школа, 1993. – 121 с.

8. Історія української мови : лексика і фразеологія / [Винник В. О., Горобець В. Й., Карпова В. Л. та ін.]. – К. : Наукова думка, 1983. – 744 с.
9. Миллер Е. Н. Межчастеречная антонимия / Е. Н. Миллер // Филологические науки. – 1981. – № 7. – С. 79–82.
10. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1977. – 312 с.
11. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.
12. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Н. Н. Амосова. – Л. : Либроком, 2010. – 216 с.
13. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – [2-е изд., перераб.]. – М. : Высшая школа, 1996. – 381 с.
14. Ginzburg R. S. A course in a modern lexicology / R. S. Ginzburg. – Moscow : Visshaya Shkola, 1979. – 269 p.
15. Елисеева В. В. Лексикология английского языка / В. В. Елисеева. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ, 2005. – 80 с.
16. Український Радянський Енциклопедичний Словник : [у 3-х т.] / [за ред. М. Бажана]. – 1966-1968. – 752 с.
17. Комиссаров В. Н. Проблема определения антонимов / В. Н. Комиссаров // Вопросы языкознания. – 1957. – № 2. – С. 55–56.
18. Коваль В. П. Експресивне використання антонімів в художньому мовленні / В. П. Коваль. – К. : УМЛШ, 1986. – № 4. – С. 15–21.
19. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики (на материале русского языка) / Д. Н. Шмелев. – М. : Наука, 1973. – 279 с.
20. Шевченко В. Д. Основы теории английского языка : [учебное пособие] / В. Д. Шевченко. – С. : СамГАПС, 2004. – 72 с.
21. Литневская Е. И. Русский язык : краткий теоретический курс для школьников / Е. И. Литневская. – М. : Издательство МГУ, 2006. – 240 с.
22. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – [2-е изд., перераб.]. – М. : Высшая школа, 1996. – 381 с.
23. Розенталь Д. Э. Словарь лингвистических терминов / Д. Э. Розенталь. – Изд. 2-е. – М. : Просвещение, 1976. – 543 с.
24. Шубина О. И. Условия актуализации антонимических отношений / О. И. Шубина // Систематические взаимодействия языковых единиц. – Л., 1985. – 324 с.
25. Беляевская Е. Г. Семантика слова / Е. Г. Беляевская. – М. : Высшая школа, 1987. – 126 с.
26. Уфимцева А. О. Опыт изучения лексики как системы / А. О. Уфимцева. – М. : КомКнига, 2010. – 288 с.
27. Cruse A. Meaning in Language / A. Cruse. – Oxford : OUP, 2004. – 441 p.
28. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева. – М. : УРСС, 2000. – 350 с.
29. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика / Дж. Лайонз. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 400 с.
30. Фролова І. Є. Вербалізація конфлікту у дискурсі / І. Є. Фролова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [кол. Монографія] ; [під загальн. ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – С. 237–262.
31. Мартинюк А. П. Гендер як конструкт дискурсу / А. П. Мартинюк // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [кол. Монографія] ; [під загальн. ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – С. 295–318.
32. РСЭ = Российская социологическая энциклопедия / [под общ. ред. акад. РАН Г. В. Осипова]. – М. : НОРМА : ИНФРА, 1998. – 672 с.
33. Комиссаров В. Н. Словарь антонимов современного английского языка / В. Н. Комиссаров. – М. : Международные отношения, 1964. – 288 с.

Матеріал надійшов до редакції 01.02. 2011 р.

Таврина А. В. Анализ антонимии: проблемы и перспективы.

Статья посвящена анализу понятия антонимии с позиции системно-структурного, функционально-речевого и интегративного подходов. Уточнен статус антонимических отношений, систематизированы характеристики антонимов как языковых/речевых единиц, обоснована адекватность трактовки значения в терминах интегративной теории языка с опорой на понятие дискурса. Выявлены категориальные признаки антонимов, установлены типы антонимов по критерию наличия/отсутствия формального выражения отрицания и влияния контекстных факторов.

Tavrina O. V. Antonymy Analysis: Problems and Perspectives.

The article focuses on the notion of antonymy as viewed by systemic-structural, speech-functional and integrative approaches. The status of antonymic relations carriers is modified, the characteristic features of antonyms as language/speech units are systematically described, the adequacy of treating word meaning in terms of integrative language theory, involving the notion of discourse, is argued. The categorical features of antonyms are determined, proceeding from the criteria of the presence / absence of negation formal expression and the contextual factors influence.